

รายงาน

เรื่อง กฎหมายในมิติคณิตศาสตร์

จัดทำโดย

นางสาวจิรสุตตา	มยุรา	รหัสนักศึกษา 562010008	ลำดับที่ 282
นายณัฐพล	ผาทอง	รหัสนักศึกษา 562010022	ลำดับที่ 285
นางสาวปลื้มฤทัย	ขุนสมุทร	รหัสนักศึกษา 562010042	ลำดับที่ 288
นายปิยวัฒน์	วิริยะนันทวงศ์	รหัสนักศึกษา 562010044	ลำดับที่ 289
นายพิพัฒพงศ์	ชนะประสพ	รหัสนักศึกษา 562010048	ลำดับที่ 290
นางสาววชิราภรณ์	จันทันุ	รหัสนักศึกษา 562010063	ลำดับที่ 295

เสนอต่อ

อาจารย์ ดร. อติชาติ เกตตะพันธุ์

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์กับอารยธรรม (201117)

ภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2556

คำนำ

รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนวิชา 201117 คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์กับอารยธรรม โดยทางกลุ่มผู้จัดทำได้จัดทำเรื่อง “คณิตศาสตร์ในมิติกฎหมาย” โดยแบ่งเป็น 3 หัวข้อหลัก ได้แก่ การประหารชีวิตเจ็ดชั่วโคตร กฎหมายลักษณะโจรห้าเส้น และโทษสถานที 10 ตามไอยการกบฏศึก เพื่อศึกษาเกี่ยวกับคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์โดยบูรณาการเข้ากับกฎหมาย กลุ่มของข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานฉบับนี้จะมีประโยชน์แก่ผู้อ่านไม่มากนักน้อย และคณะผู้จัดทำขอขอบพระคุณอาจารย์ประจำวิชามา ณ ที่นี้ในการให้แนวทางในการทำรายงานฉบับนี้

สุดท้ายนี้หากรายงานฉบับนี้มีข้อผิดพลาดประการใด กลุ่มคณะผู้จัดทำก็ขอภัยเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
การประหารชีวิตเจ็ดชั่วโคตร	1
กฎหมายลักษณะโจรห้าเส้น	4
โทษสถานที 10 ตามไอยการกบฏศึก	6

การประหารชีวิตเจ็ดชั่วโคตร

เจ็ดชั่วโคตร ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ระบุว่า หมายถึง วงศ์สกุลที่สืบสายโลหิตซึ่งนับตั้งแต่ตัวเองขึ้นไป 3 ชั้น คือ ชั้นพ่อ ชั้นปู่ และชั้นทวด กับนับจากตัวเองลงมาอีก 3 ชั้น คือ ชั้นลูก ชั้นหลาน และชั้นเหลน รวมเป็นเจ็ดชั่วโคตร ไม่นับรวมผู้หญิงด้วย

คำ “เจ็ดชั่วโคตร” มีปรากฏใน “พระไอยการกระบดศึก” กฎหมายตราสามดวง ซึ่งกล่าวถึง โทษของผู้เป็นกบฏต่อแผ่นดิน หรือปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ หรือเอาใจออกหากเข้ากับฝ่ายศัตรู หรือกระทำการเป็นไส้ศึก ต้องมีโทษ 3 สถาน คือ (1) ริบราชบาตรแล้วให้ประหารให้สิ้นทั้งโคตร (2) ริบราชบาตรแล้วให้ประหารเจ็ดชั่วโคตร (3) ริบราชบาตรแล้วให้ประหารผู้กระทำผิด ส่วนโคตรที่เหลือนั้นอย่าให้เลี้ยงไว้ ในพระไอยการกระบดศึก คำนี้เขียนว่า “เจ็ดชั่วโคตร” ในโทษสถานแรกนั้นที่ให้ประหารให้สิ้นทั้งโคตร คือ ต้องประหารหมดทั้งสกุล ไม่ว่าจะมียี่ชั่วโคตรหรือมีกี่ชั้นก็ตาม ส่วนโทษสถานี่ 2 นั้นเป็นการประหารเจ็ดชั่วโคตร ถ้าตามความหมายในพจนานุกรมคือ นับจากตัวผู้กระทำผิดขึ้นไปหรือลงมาให้ครบเจ็ดชั่วโคตร คือ ครบ 7 ชั้น เช่น พ่อ ปู่ ทวด 3 ชั้น กับลูก หลาน เหลน 3 ชั้น รวมกับตัวผู้กระทำผิดเป็น 7 ชั้น แต่ก็มีข้อสันนิษฐานว่า ถ้านับลงมาจากตัวมีแค่ 2 ชั้น คือ ลูก และหลาน ยังไม่มีเหลน ก็อาจจะต้องนับขึ้นไปจากตัวอีก 4 ชั้น เมื่อรวมกับตัวผู้กระทำผิดแล้วก็จะครบ 7 ชั้น คือ เจ็ดชั่วโคตร ส่วนที่ไม่นับรวมผู้หญิงด้วยนั้นคงเป็นเพราะในสมัยก่อนอาจมองผู้หญิงเป็นเพียงทรัพย์สินและจะถูกริบไปโดยทางการ

คำว่า “เจ็ดชั่วโคตร” น่าจะเกิดในสมัยกรุงศรีอยุธยา เพราะในสมัยนั้นมีความยาวนานถึง 417 ปี มีกษัตริย์ ปกครองถึง 33 พระองค์ ในสมัยรัชกาลต่างๆ มีผู้คิดล้มล้างอำนาจของพระมหากษัตริย์ที่ครองราชย์อยู่ จึงมีการตรากฎหมายว่า ใครที่คิดขบถต้องมีโทษประหารชีวิตเจ็ดชั่วโคตร เพื่อไม่ให้เหลือเผ่าพันธุ์ของผู้ที่เป็นขบถให้อยู่เป็นเสี้ยนหนามต่อไป ซึ่งหมายความว่าถ้ากระทำการขบถไม่สำเร็จ ต้องโดนโทษประหารเจ็ดชั่วโคตรแน่นอน

เราเคยสงสัยไหมว่าทำไมต้องเป็น เจ็ดชั่วโคตร ? เป็น สาม สี่ ห้า หก ไม่ได้หรือ ดังนั้นเราจึงมาทำการศึกษาเรื่องนี้กัน

หากเราลองกำหนดช่วงอายุผู้กระทำผิดอยู่ในช่วง 30 - 60 ปี เพราะ ความผิดที่จะถูกคาดโทษประหาร 7 ชั่วโคตรนั้นเป็นความผิดลักษณะเป็นกบฏคิดคดทรยศต่อประเทศชาติและต่อเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน ทำให้สวรรคต ได้นั้นคาดว่าอายุควรจะอยู่ในช่วงวัยทำงาน และต้องมีอำนาจ ตลอดถึงไพร่พลที่จะอาจหาญ

กระทำการเช่นว่าได้ จึงกำหนดอายุขั้นต่ำของผู้กระทำผิดไว้ที่ 30 เพราะ เริ่มมีปัจจัยเช่นว่าแล้ว และกำหนดอายุผู้กระทำผิดอายุสูงสุดที่ 60 เพราะ หลังวัย 60 ส่วนมากก็เริ่มเปลี่ยนผ่านอำานานสู่รุ่นลูกแล้ว

ตารางแสดงช่วงอายุของผู้ร่วมวงศาคนญาติ 7 ชั่วโคตรของผู้กระทำผิดขณะช่วงอายุต่ำสุดที่ 30 ปี
 คำอธิบาย กำหนดให้แต่ละช่วงคนมีอายุห่างกัน 15 ปี เป็นอย่างต่ำ เพราะ มนุษย์โดยทั่วไปในสมัยก่อนมักเข้าสู่วัยเจริญพันธ์ที่อายุประมาณ 15 ปี นั้นหมายความว่า ในชั้น พ่อ ปู่ ตา ทวด อาจมีอายุมากกว่าที่แสดงไว้ในตารางได้ แต่โอกาสที่จะอายุน้อยกว่าดังที่แสดงในตารางน้อยมาก (เช่น หากผู้กระทำผิดอายุ 30 ปี ชั้นพ่อควรอายุ 45 ปีหรือมากกว่านั้น) และชั้นลูก หลาน เหลน อาจมีอายุน้อยกว่าที่แสดงไว้ในตารางได้ แต่โอกาสที่จะอายุมากกว่าดังที่แสดงในตารางน้อยมาก(เช่น เช่น หากผู้กระทำผิดอายุ 30 ปี ชั้นลูกควรอายุ 15 ปีหรือน้อยกว่านั้น)

ลำดับชั้น	คาดการณ์อายุ
ชั้นทวด	75 ขึ้นไป
ชั้นปู่ ตา	60 ขึ้นไป
ชั้น พ่อ	45 ขึ้นไป
ตัวผู้กระทำความผิด	30
ชั้นลูก	15 ลงมา
ชั้นหลาน	0
ชั้นเหลน	-

ตารางแสดงช่วงอายุของผู้ร่วมวงศาคนญาติ 7 ชั่วโคตรของผู้กระทำผิดขณะช่วงอายุสูงสุดที่ 60 ปี

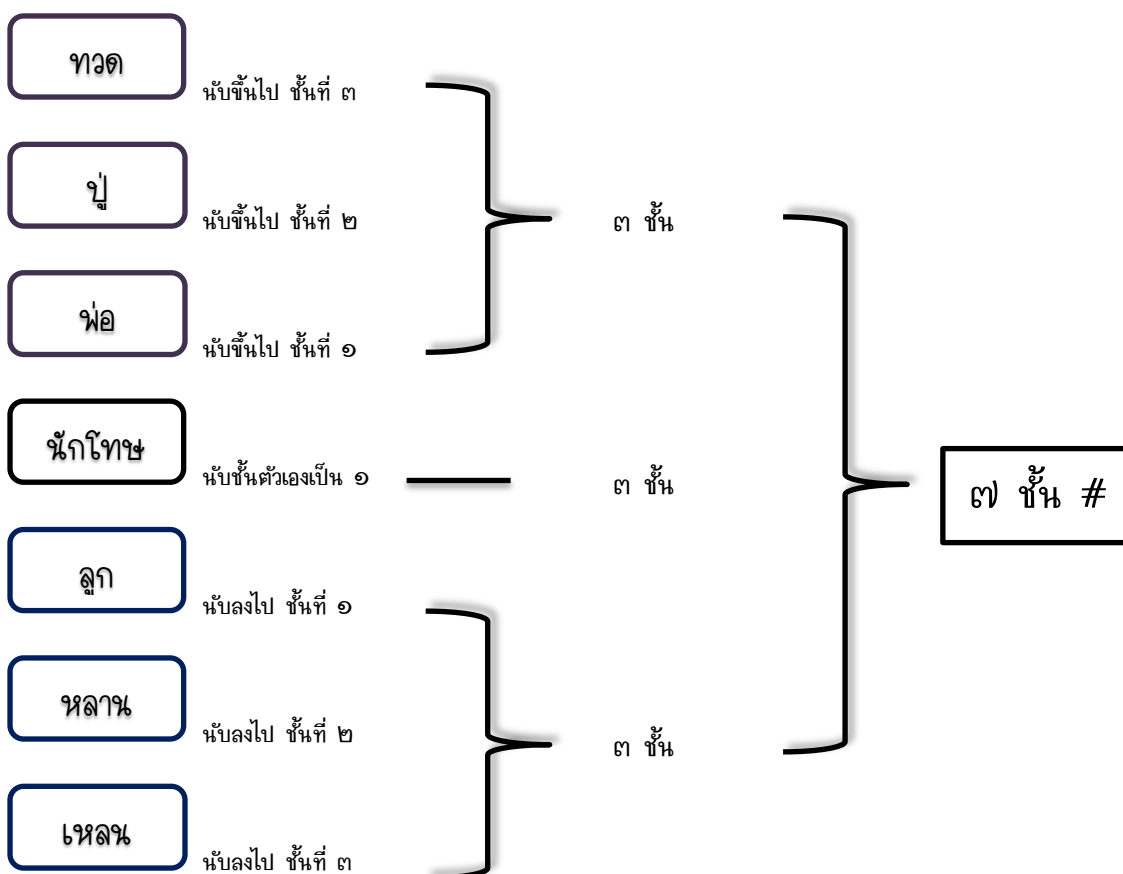
ลำดับชั้น	คาดการณ์อายุ
ชั้นทวด	105 ขึ้นไป
ชั้นปู่ ตา	90 ขึ้นไป
ชั้น พ่อ	75 ขึ้นไป
ตัวผู้กระทำความผิด	60
ชั้นลูก	45 ลงมา
ชั้นหลาน	30 ลงมา
ชั้นเหลน	15 ลงมา

สรุปจากตารางข้างต้นทั้ง 2 ตาราง

จะเห็นว่าในช่วงระหว่างอายุ 30 - 60 ปีนี้ จะครอบคลุมรุ่นช่วงอายุคนในวงศาคนญาติ ที่พอดี คือจะมีชั้นทวดที่อายุน้อยที่สุดที่ถูกประหารคือประมาณ 75 ปีเป็นอย่างต่ำ ซึ่งหากยังคงเหลือชั้นพ่อของทวดที่ไม่ร่วมวงศ์ 7 ชั่วโคตรด้วย ก็คงอายุ 90 ปีเป็นอย่างต่ำแล้ว คงไม่อาจกระทำความผิดอาชญาขั้นเป็นกบฏหรือทรยศต่อเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน ทำให้สวรรคตได้ และมีชั้นเหลนที่อายุมากที่สุดที่ถูกประหารคือประมาณ 15 ปีเป็นอย่างมาก ซึ่งหากยังคงเหลือชั้นลูกของเหลนที่ไม่ร่วมวงศ์ 7 ชั่วโคตรด้วย ก็คงพึงเกิดพอดีหรือยังไม่มีลูก คงไม่อาจกระทำความผิดอาชญาขั้นเป็นกบฏหรือทรยศต่อเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน ทำให้สวรรคตได้เช่นกัน

ด้วยเหตุนี้ การประหาร 7 ชั่วโคตรซึ่งเป็นโทษรองลงมาจากประหารให้สิ้นทั้งโคตรจึงสามารถกวาดล้างวงศาคนญาติได้เฉกเช่นเดียวกับการประหารสิ้นทั้งโคตร เพียงแต่ทำให้ดูผ่อนเบาลงมาแสดงถึงความเมตตาของม่อนปรนขององค์พระมหากษัตริย์

แผนผังการนับ “เจ็ดชั่วโคตร”

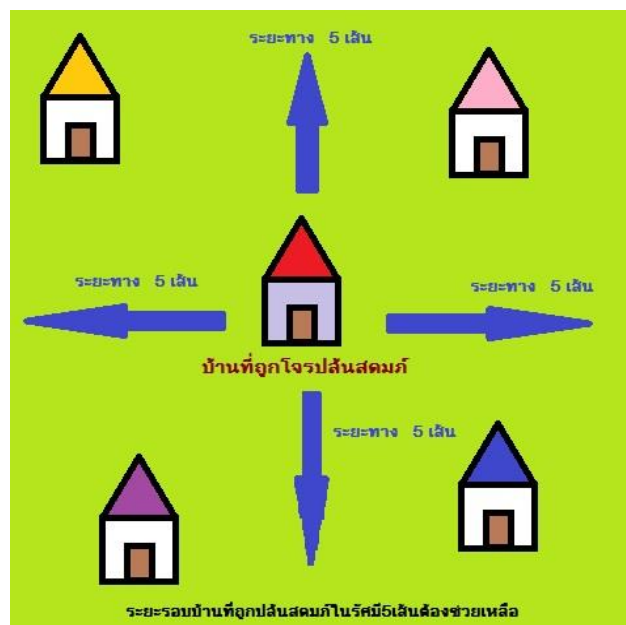
กฎหมายลักษณะโจรทำเส้น

กฎหมายลักษณะโจรทำเส้น พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ประกาศใช้เป็นกฎหมายจารีตประเพณีว่าด้วยการเกณฑ์ราษฎรช่วยระงับการปล้นสดมภ์ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามมีกำลังไม่เพียงพอที่จะระงับจับกุมคนร้าย หากเกิดโจรผู้ร้ายเข้าปล้นบ้านเรือนใดให้ชาวบ้านที่อยู่ในรัศมีทำเส้น ของบ้านที่เกิดเหตุนั้นช่วยกันตีเกราะบอกสัญญาณกันต่อๆ ไป และช่วยกันจุดไฟให้สว่างเห็นตัวผู้ร้าย ล้อมโจร ต่อสู้ ติดตามจับกุมผู้ร้ายมาให้ได้ หากทะเลาะไม่ช่วยเหลือกันจะมีความผิดฐานละเมิดกฎหมาย ถ้าผู้ร้ายปล้นเอา

ทรัพย์ไปได้ ชาวบ้านต้องถูกปรับไหมตามศักดินา ศักดินาสูงต้องจ่ายค่าปรับมาก ลดหลั่นกันไปตามศักดินา ส่วนคนที่มาช่วยจับโจรโดนฟันแทงได้รับบาดเจ็บ “ท่านว่าคุ้มโทษอย่าให้ปรับไหมเลย” แล้วให้ตระลาการเรียกเก็บเงินปรับโทษราษฎรเอามาเก็บไว้เป็นส่วนกลางก่อน ถ้าจับตัวผู้ร้ายไม่ได้ เจ้าทรัพย์เสียทรัพย์ไปเท่าใดก็ให้เจ้าทรัพย์สาบานตนแล้วให้เอาทรัพย์ที่ผู้ร้ายเอาไปทำเป็น 3 ส่วน ยกให้เจ้าทรัพย์ 1 ส่วน อีก 2 ส่วนให้เอาจากเงินค่าปรับไหมของชาวบ้านมาใช้ ถ้าไม่พอให้ตระลาการเบิกเอาเงินหลวงมาใช้เจ้าของทรัพย์จนครบ หากเงินค่าปรับไหมมีจำนวนมากเกินทุนทรัพย์ของเจ้าของทรัพย์ให้ส่งเก็บที่พระคลังมหาสมบัติ เพื่อพระราชทานให้เป็นบำเหน็จแก่ผู้จับคนร้ายได้

หากบุตรหลานญาติพี่น้องประพฤติน่าไม่ดี ไม่อยู่ในโอวาทคำสั่งสอน ห้ามปรามของบิดามารดาญาติพี่น้อง ไปปล้นสดมภ์เอาทรัพย์ของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่ให้บิดามารดาญาติพี่น้องช่วยปกปิดอำพราง หากกระทำได้รับโทษด้วย ต้องมาบอกกล่าวต่อนายเวรศาลาลูกขุนใน ให้นายเวรเรียนลูกขุนศาลาสั่งเจ้าพนักงานให้เอาตัวผู้นั้นมาจำจองจนกว่าจะมีผู้รับรอง บิดามารดาจึงจะพ้นโทษรอดตัวไป หากบิดามารดา ญาติพี่น้องไม่ได้มาว่ากล่าวบอกศาลา (การบอกศาลา ไม่ใช้การปิดประกาศป่าวร้อง

ตามศาลาซึ่งมักปลูกอยู่ตามริมทางในสมัยก่อน แต่การบอกศาลา เป็นกฎหมายซึ่งอยู่ในกฎหมายลักษณะโจร ที่ บิดามารดาญาติพี่น้องจะต้องถือปฏิบัติ หากไม่ไปบอกศาลา ถ้าลูกหลาน กระทบความผิด บิดามารดาญาติพี่น้องจะต้องมีความผิดได้รับโทษด้วย) ไว้ก่อน ภายหลังบุตรหลานญาติพี่น้องผู้รัยไปปล้นสดมภ์ จะต้องมิโทษถึง **ริบราชบาทว์ (ริบราชบาตร** ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายความว่า คำสั่งหลวง ริบราชบาตรเป็น โทษริบทรัพย์ มักใช้คู่กับ โทษประหารชีวิต เป็นการริบทรัพย์ของผู้กระทำผิดทุกสิ่งที่มีอยู่ในขณะนั้นรวมทั้งลูกเมีย และทรัพย์สิน เงินทอง ให้ตกเป็นของหลวง ริบราชบาตร เป็นบทลงโทษที่มีอยู่ในกฎหมายตราสามดวงปรากฏในพระอัยการกบฏศึก มีบทลงโทษ ผู้กระทำผิด) และหาก พี่น้องลูกหลานเป็นโจรปล้นสดมภ์ บิดามารดาต้องถูกลงโทษด้วย กฎหมายลักษณะโจรห้าเส้น ได้ถูกยกเลิกใช้ ตั้งแต่วันที่ 29 พฤศจิกายน ร.ศ. 117 (พ.ศ. 2442)

เราเคยสงสัยไหมว่า ทำไมต้องห้าเส้น? สาม สี่ ห้า หก ไม่ได้หรือ ดังนั้นเราจึงมาทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้กันอย่างละเอียด แต่เราพบว่าข้อมูลค่อนข้างน้อยในเรื่องนี้ จึงใช้ข้อมูลเฉพาะเท่าที่เราศึกษาได้

จากข้อมูลข้างต้นที่ได้กล่าวไปนั้นได้ข้อสันนิษฐานว่า ที่ต้องใช้ระยะทางเป็น ๕ เส้นเช่นนั้น คงเป็น เพราะว่าการปลูกบ้านเรือนในสมัยรัชกาลที่ 3 บ้านแต่ละหลังไม่ได้ปลูกติดกัน แต่เว้นช่วงระยะห่างของแต่ละ หลังเพราะคนสมัยนั้นดำรงชีพแบบเกษตรยังชีพจึงมีการปลูกพืชใช้สอยในครัวเรือน และในสมัยนั้นบ้านเรือน มิได้นิยมปลูกบ้านสูง ระยะทาง ๕ เส้นจึงเป็นระยะพอที่จะทำให้เห็นคนรัยได้ หากมีการปล้นสดมภ์เกิดขึ้น ทำให้ใช้เป็นระยะทาง ๕ เส้น

ห้าเส้นเท่ากับเท่าไรและเปรียบเทียบกับสิ่งใดใกล้ตัว ?

เรามาศึกษากันว่าห้าเส้นมีความยาวเท่าไรในปัจจุบัน โดยการเทียบกับมาตราวัดปัจจุบันอย่างง่าย ๆ

1 เส้น มีความยาวเท่ากับ 40 เมตร

$$5 \text{ เส้น} \text{ จึงเท่ากับ } \frac{40 \times 5}{1} = 200 \text{ เมตร}$$

∴ 5 เส้น มีความยาวเท่ากับ 200 เมตร

จากการเทียบเคียงข้างต้น 5 เส้น มีความยาวเท่ากับ 200 เมตร ถ้าจะเทียบให้เห็นภาพชัดเจน เทียบ ความยาวได้กับครึ่งรอบสนามฟุตบอลที่ได้มาตรฐานนั่นเอง

โทษสถานที่ 10 ของการประหารชีวิตตามพระไอยการกบฏศึก

วิธีการประหารชีวิตตามพระไอยการกบฏศึก บันทึกลงและอธิบายเอาไว้อย่างละเอียดถึงวิธีการลงโทษประหาร 21 วิธีหรือ 21 สถาน ซึ่งการประหารดังกล่าว จะนำมาใช้กับผู้ก่อการกบฏ คิดร้ายต่อเจ้านาย และราชวงศ์ และจะกระทำการประหารเจ็ดชั่วโคตร ไม่เว้นสตรี และเด็ก หากเป็นพระสงฆ์ก็จะถูกนิมนต์ให้สึก และรับโทษประหารตามบัญญัติเจ็ดชั่วโคตรด้วย ซึ่งการประหารโดยทั่วไปนั้น คือการบั่นคอ

แต่ที่น่าสนใจคือสถาน 10 โดยให้เอาमितที่คมเชือดเนื้อให้ตกลอกออกจากกายแต่ทีละตำลึง (นำเนื้อมาชั่งให้ได้น้ำหนักหนึ่งตำลึง:มาตราวัดสมัยโบราณ) จนกว่าจะสิ้นมังสา (เนื้อ)

มาตราชั่งน้ำหนักสมัยโบราณ		
2 กลุ่ม (หส)	เป็น	1 กุเล่า (อัฐ)
2 กุเล่า	เป็น	1 ไพ
4 ไพ	เป็น	1 เพ็อง
2 เพ็อง	เป็น	1 สลึง
4 สลึง	เป็น	1 บาท
4 บาท	เป็น	1 ตำลึง
20 ตำลึง	เป็น	1 ชั่ง
20 ชั่ง	เป็น	1 ตล (ตุน, ตูล)
20 ตล	เป็น	1 ภารา
50 ชั่ง	เป็น	1 หา

จากการศึกษาเป็นที่น่าสงสัยว่าเนื้อของมนุษย์ 1 ตำลึง นั้น มีขนาดประมาณเท่าไร เราจึงทำการศึกษาเปรียบเทียบกับมนุษย์ทั่วไปที่มีน้ำหนักโดยเฉลี่ยประมาณ 60 กิโลกรัม

ในการนำมีดมาเฉือนเนื้อที่ละตำลึงนั้น

20 ตำลึง มีค่าเท่ากับ 1 ชั่ง

ซึ่งจากพระราชบัญญัติชั่ง ตวง วัด พ.ศ.2542

1 ชั่ง มีค่าเท่ากับ 600 กรัม

$$\therefore 1 \text{ ตำลึง} \text{ จึงมีค่าเท่ากับ } \frac{600}{20} = 30 \text{ กรัม}$$

มนุษย์ทั่วไปมีน้ำหนัก 60 กิโลกรัม

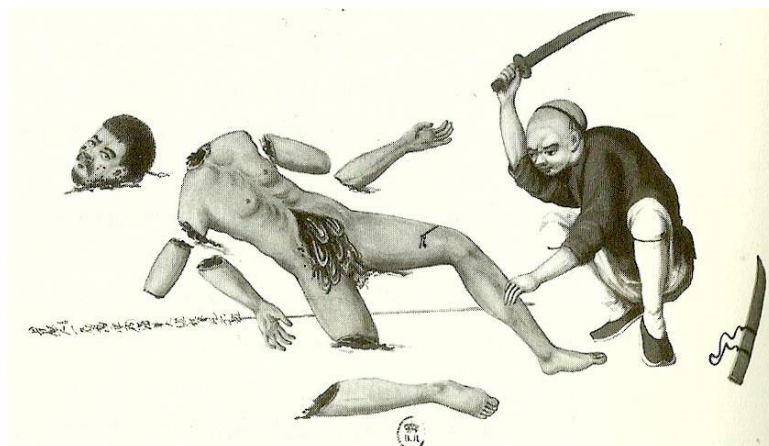
1000 กรัม = 1 กิโลกรัม

30 กรัม = 0.03 กิโลกรัม

0.03 กิโลกรัม = 1 ตำลึง

$$60 \text{ กิโลกรัม} \text{ จึงมีค่าเท่ากับ } \frac{60}{0.03} = 2000 \text{ ตำลึง}$$

ดังนั้นเราจึงต้องเฉือนเนื้อออกจากร่างกายทั้งหมดประมาณ 2000 ครั้ง (ครั้งละ 1 ตำลึง) จึงจะครบทั้งร่างกาย

บรรณานุกรม

- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. **โทษประหารชีวิต 21 สถาน**. [Online] Available [http :](http://th.wikipedia.org/wiki/โทษประหารชีวิตในประเทศไทย)
<http://th.wikipedia.org/wiki/โทษประหารชีวิตในประเทศไทย>. [2557, 21 เมษายน].
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. **กฎหมายตราสามดวง**. [Online] Available [http :](http://th.wikipedia.org/wiki/กฎหมายตราสามดวง)
<http://th.wikipedia.org/wiki/กฎหมายตราสามดวง>. [2557, 22 เมษายน].
- พิพิธภัณฑ์ศาลไทย. **โจรห้าเส้น**. [Online] Available [http :](http://www.museum.coj.go.th/Pratsanee/pratsanee1.html)
<http://www.museum.coj.go.th/Pratsanee/pratsanee1.html>. [2557, 22 เมษายน].
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. **พระราชบัญญัติมาตราซึ่งดวงวัด พ.ศ. ๒๕๔๒**. [Online] Available
[http :](http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%c133/%c133-20-9999-update.pdf) <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%c133/%c133-20-9999-update.pdf>.
[2557, 22 เมษายน].
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. 2549. **กฎหมายตรา 3 ดวง หน้าต่างสังคมไทย**. กรุงเทพฯ :
สำนักงานกongsันับสนุนการวิจัย
- วิชญ์ เครื่องงาม. 2553. (พิมพ์ครั้งที่ 1). **กฎหมายเทียบบาลในระบบกฎหมายไทย**. กรุงเทพฯ :
สถาบันพระปกเกล้า
- สำนักงานอัยการสูงสุด. 2550. **กฎหมายตราสามดวง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ :
ศูนย์วิทยบริการ (งานจดหมายเหตุ)
- พินัย ไชยแสงสุขกุล และคณะ. 2533 – 2537. **กฎหมายแห่งอาณาจักรสยาม**,
งานวิจัย เฉลิมฉลองในโอกาสสถาปนามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ครบ 60 ปี.